

Antrinės pozicijos

GPS: 54.339113, 23.551663

Atsitraukta buvo maždaug apie 1 km į šiaurės rytus (pav. 5). Pozicijos buvo parinktos ant dominuojančios kalvos, kirtus kelią, einantį iš Gudeliškės kaimo. Tiek vietovė, tiek jos pasirinkimo motyvai buvo beveik identiški pirminėms pozicijoms.

Mūšio dalyvio teigimu, praėjo nemažai laiko, kol miške vėl pajudėjo sovietų kariai. To priežastis buvo patirti didžiuliai nuostoliai pirmojo susirėmimo metu. Šį kartą į mišką buvo mestas 2-asis 220-ojo pasienio priedangos NKVD pulko batalionas. Jam pritraukti sovietams pririekė gana daug laiko ir pastangų. Partizanų teigimu, antrą kartą pajudėjus miške NKVD'istams, jie buvo gana stipriai išgąsdinti, todėl eidami per mišką šaudė aklai ir kiekvieną kalvą aklai šturmuodavo. Kol NKVD'istai pasiekė antrąsias partizanų pozicijas, jau buvo stipriai išvargę, budrumas jau buvo atbukęs, todėl šiose, antrosiose pozicijose, pasikartoję lygiai toks pats scenarijus kaip ir priminėse pozicijose, t.y. priešą partizanai prisileido labai arti, atidengė sutelktą ugnį, vėl metė po granatų ir vėl tai priešui kainavo didžiulius nuostolius.

Po šio antrojo susirėmimo partizanų vadai sušaukė pasitarimą dėl tolesnių veiksmų. Kadangi šaudmenų buvo likę mažai, o jų atsargos ir slaptos sandėliavimo vietos miške jau buvo atkirtos, buvo priimtas sprendimas skaidytis į mažas grupes ir įvairiomis kryptimis bandyti išėiti iš miško. Kadangi miškas yra labai kalvotas, NKVD'istai, vykdantys atkirtimą, buvo išsidėstę kvartalinėse linijose ant kalvų ir stebėjo bei dengė ugnimi klonius. Tokių kvartalinių įveikimui partizanai išsiskaidė į grupes po 5-7 karių, pasiekę kvartalinę išsirikiuodavo į vieną eilę ir vienu šuoru ją įveikdavo. Kai kurioms grupėms pavyko sėkmingai įveikti apsuptį ir saugiai išėiti iš mūšio rajono, kitiems nepavyko. Todėl visi Kalniškės mūšyje žuvę ir sužeisti partizanai žuvo ir buvo sužeisti būtent šios mūšio fazės metu. Reikia pažymėti, kad po mūšio apylinkėse siautė raiti NKVD'istai, todėl buvo atvejų, kad net ir sėkmingai išėję iš miško kai kurie partizanai žuvo arba pateko į nelaisvę būtent šioms mobilioms NKVD'istų grupėms.

Pav. 5

Maršruto pabaigos taškas (memorialas)

GPS: 54.339893, 23.549344

Nors Kalniškėje žuvo daug drąsių Lietuvos gynėjų, pats mūšis yra neabejotina pergalė, atnešusi sovietams didelių nuostolių. Tai neabejotinai įrodo, kad, nežiūrint patirtų aukų, pasipriešinimas okupantui turi didžiulę teigiamą įtaką bendram žmonių atsparumui okupacijai ir norui priešintis. Pats mūšis savo tikslo nepasiekė, nes Lakūnas nebuvo sunaikintas, o pralaimėjimo kartėlis sovietus ir dabartinę Rusiją persekioja iki pat šių dienų.

Kiekvieną gegužę į mūšio vietą Kalniškės miške pagerbti per mūšį žuvusių partizanų atvyksta rezistencinių kovų dalyviai, jų vaikai, tremtiniai, visi, kurie neabejingi Lietuvos praeičiai ir ateičiai. Šiai svarbiai istorinei datai paminėti yra organizuojami įvairūs renginiai.

Adresas:

Lietuvos partizanų Kalniškės mūšio vietos kompleksas
Šeštokų sen., Lazdijų r. sav. (KP registro kodas 21562)

Informaciją parengė plk. ltn. Rimantas Jarmalavičius,
J7 valdybos Karinio rengimo planavimo skyriaus viršininkas

VšĮ „Lazdijų turizmo informacinis centras“
Janaslavo k. 10, 67170 Lazdijų r. sav.
Tel. +370 318 51 881
Vilniaus g. 1, Lazdijai
Tel. +370 318 66 130
El. p. info@lazdijutic.lt
www.lazdijai-turizmas.lt

KALNIŠKĖS MŪŠIO PAŽINTINIS TAKAS

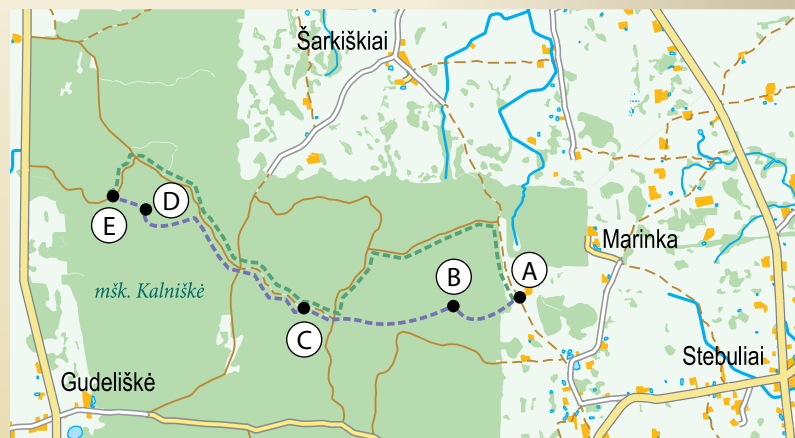
1945-05-16

Maršruto pradžios taškas

GPS: 54.333594, 23.593512

Kalniškės mūšis, vykęs 1945 metų gegužės 16 dieną, yra neabejotinai vienas garsiausių mūšių Lietuvos partizanų kovų istorijoje. Jis nuo pat pradžių yra apipintas pasakojimais, interpretacijomis, tikromis ir išgalvotomis istorijomis. Apie jį parašytas ne vienas straipsnis, sukurta ne viena daina, o pats mūšis buvo ir yra patriotiškai nusiteikusių Lietuvos žmonių pasididžiavimas ir patriotiškumo pavyzdys ne tik Pietų, bet ir visoje Lietuvoje. Kasmet mūšiui paminėti organizuojama nemažai renginių, o mūšio memorialas ir jo apylinkės tampa žmonių traukos objektu, kur atvykstama ne tik į oficialius renginius, bet organizuojami ir įvairūs edukaciniai renginiai jaunimui, o neretai šeimos atvyksta čia tiesiog praleisti laisvalaikio ir pabūti nuostabia dvasia apglėbtoje vietoje.

- A Maršruto pradžios taškas
- B Partizanų stovyklos vieta
- C Pirminės pozicijos
- D Antrinės pozicijos
- E Maršruto pabaigos taškas (memorialas)

Partizanų stovyklos vieta

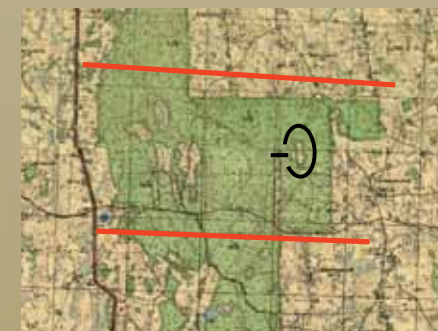
GPS: 54.332259, 23.556742

Tiek aplinkinių kaimų gyventojams, tiek NKVD'istams bei stribams buvo gerai žinoma, jog Kalniškės miške yra susitelkusios gana nemažos partizanų pajėgos, o joms vadovauja Jonas Neifaltas-Lakūnas. Sovietai Lakūną laikė vokiečių fašistu bei labai pavojingu priešu. Lakūnas pasižymėjo gerais organizaciniais sugebėjimais, jis vykdavo į vadovybės susitikimus, persirengdavo ubagu ir keliaudavo tiesiog dienomis per kaimus, ir niekas jo negalėjo atpažinti. Dėl šių savybių jis buvo gerbiamas partizanų. Lakūnas buvo gavęs partizanų vadovybės nurodymą trauktis į Varėnos miškus ir artimiausiu metu įsijungti į dar didesnius partizanų junginius.

Tikėtina, kad NKVD žinojo, todėl pagrindinis viso mūšio uždavinys ir tikslas buvo sunaikinti Lakūną. Kaip jau buvo minėta, visiems buvo gerai žinoma stovyklos vieta. Pagal partizano Alfonso Juškausko pasakojimą stovykla buvo iki 1 km į miško gilumą nuo Rytinio miško pakraščio, nuo Stebulių pusės, kur, jo teigimu, buvo laukymė, kurioje partizanai turėjo stovyklą ir ganė arklius. Analizuojant 1947 m. žemėlapi, tapo akivaizdu, kad nuo minėto miško krašto nutolusi apie 800 m į miško gilumą yra vienintelė laukymė, kuri neabejotinai buvo partizanų stovykla (1 pav.). Tyrinėjant stovyklos vietą, paaiškėjo, kad stovyklą iš trijų pusių supo pelkės. Nuo miško pakraščio į stovyklą buvo galima patekti tik per du siaurus praėjimus tarp pelkių. 2-ame paveikslėlyje parodytas miško dalies atkirtimas, kurį prieš puolimą įvykdė NKVD'istai. Į partizanų gretas infiltravus išdavikus, buvo išaiškinta partizanų stovyklos vieta ir, tikėtina, tam, kad partizanai netikėtai nepasitrauktų iš miško, buvo paskleista melaginga žinia, jog 1945 metų gegužės 15 dieną į Sibirą bus vežami Šarkiškių kaimo žmonės. Šarkiškių kaimas yra visai šalia Kalniškės miško, apie 500 m į šiaurės rytus nuo mūsų aptariamo masyvo. Gegužės 15-osios naktį partizanai susitelkė Šarkiškių kaime ir saugojo kaimo žmones nuo vežimo, tačiau, savaime suprantama, sovietai kaime nepasirodė.

1 pav.

2 pav.

Pirminės pozicijos

GPS: 54.331323, 23.572326

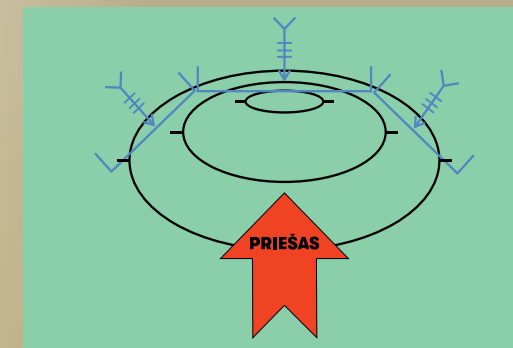
Grįžus žvalgams ir pranešus, kad miškas atkirstas, o nuo Stebulių pusės laipinasi sovietų kariuomenė ir rengiasi šukuoti mišką, duota komanda užimti mūšio pozicijas. Vieta iš anksto buvo žinoma ir tokiam atvejui buvo ruoštasi. Vokietijoje karinius mokslus baigęs Jonas Neifaltas-Lakūnas žinojo karinius principus, jog apsistojus bet kokioje vietoje iškart yra rengiamas gynybos ir atsitraukimo planas.

Pagal planą stovyklos nebuvo planuojama ginti, ji buvo palikta ir buvo atsitraukta gilyn į mišką, maždaug apie 1 km į vakarus nuo stovyklos (3 pav.) ir išsidėstyta ant dominuojančios kalvos pačiame šios miško dalies vidury. Priežastys tokiam pasirėngimui turėjo būti: visame miške dominavo aukštuma, kurią iš abiejų pusių ribojo pelkės, prieš kalvą lygiagrečiai ėjo kelias, kuris buvo geras, ir didelis linijinis orientyras partizanams susiorientuoti vietovėje, taip pat užtikrino, kad NKVD'istai, priėję kelią, išsilygiuos ir toliau tvarkingai šukuos mišką, taip tapdami gerais taikiniais sutelktai partizanų ugniai.

Priešą partizanai prisileido labai arti (4 pav.). Mūšio dalyvio teigimu, buvo galima įžiūrėti puolančiųjų veido bruožus, o partizanų galvose sukirbėjo nerimas, ar tik vadaai jų neišdavė ir komandos „UGNIS!“ visai nebus. Tačiau buvo duota komanda „UGNIS!“, iš visų ginklų buvo atidengta intensyvi sutelkta ugnis, kuri truko iki minutės. Tada buvo duota komanda „GRANATOMIS-UGNIS!“. Kiekvienas partizanas metė po vieną granatą. Po šios atakos buvo duota komanda „VISIEMS ATSTRAUKT!“. Pagrindinėms partizanų pajėgoms atsitraukus dūmams išsisklaidžius, paaiškėjo, kad iš puolusiųjų sovietų karių niekas nekyla – yra žuvę arba sužeisti.

3 pav.

4 pav.